

Castreren - Steriliseren (hond en kat) - Pro's en contra's zorgvuldig tegen elkaar afwegen!

N.B. De teksten van onze hand-outs worden vervaardigd aan de hand van niet alleen wetenschappelijke literatuur, maar ook van onze eigen inzichten op basis van persoonlijke ervaringen. Daarom kan de informatie voor een deel afwijken van de gangbare literatuur.

Sommige mensen willen ons doen geloven, dat een castratie / sterilisatie een "routineklus" is, dat het vooral op "heel jonge leeftijd" moet gebeuren, en, dat het "goed" is voor een hond. Maar zo simpel ligt het toch niet. Voordat we besluiten om een hond te (laten) castreren / steriliseren moeten we eerst alle pro's en contra's zorgvuldig tegen elkaar afwegen. Bij elke hond opnieuw. Het gaat om een operatie en verandering van de hormoonhuishouding.

De overwegingen op een rij:

Terminologie

Het woord sterilisatie komt in feite uit de humane geneeskunde en wordt in de diergeneeskunde eigenlijk veelal foutief gebruikt. "Steriliseren" is het onderbinden van de eileiders of zaadleiters, waarbij de eierstokken respectievelijk de teelballen behouden blijven, met als doel onvruchtbaarheid van de patiënt (=steriliteit) te bewerkstelligen.

Toch vinden wij, dat de term castratie voorbehouden moet blijven aan de reu. Bij de teef onderscheiden we 2 mogelijkheden: òf we verwijderen alleen de eierstokken (=ovarioectomie), òf we verwijderen eierstokken en baarmoeder (=ovariohysterectomie).

Ovarioectomie of ovariohysterectomie

In beide gevallen worden de eierstokken verwijderd en dus inbreuk gedaan op de hormoonhuishouding. Als de baarmoeder gezond is, kunnen we die ook rustig laten zitten. Door de verwijdering van de eierstokken staat de baarmoeder niet meer onder hormonale invloed en zal daardoor ook geen problemen geven in de toekomst. Als de baarmoeder afwijkend is moet deze natuurlijk wel verwijderd worden. In de praktijk zal het erop neer komen, dat op jongere leeftijd veelal een ovarioectomie wordt uitgevoerd, op oudere leeftijd een ovariohysterectomie.

De ovarioectomie is mogelijk een iets minder ingrijpende operatie. Het is niet zo, dat de gevreesde urine-incontinentie (zie verder) meer voorkomt na een ovariohysterectomie dan na een ovarioectomie. De urineincontinentie na een ovario(hyster)ectomie wordt veroorzaakt door de storing in de hormoonhuishouding.

Leeftijd en tijdstip van opereren

Daarover zijn ook nogal wat uiteenlopende meningen. Dat komt omdat verschillende mensen de pro's en contra's verschillend wegen. Kennis, visie, gevoel, en eigen belang spelen daarbij een belangrijke rol.

In de Verenigde Staten is het gebruikelijk dat een ovarioectomie op zeer jeugdige leeftijd, zelfs nog vóór de eerste loopsheid wordt uitgevoerd. We moeten ons wel realiseren, dat in de Verenigde Staten deze vroegtijdige ingreep met nadruk gepropageerd wordt door de dierenbescherming, omdat er daar sprake is van een enorme overpopulatie van huisdieren. Ook in Nederland zijn er dierenartsen die zeer enthousiast zijn over deze vroegtijdige ingreep.

De indruk bestaat echter, dat een ovarioectomie vóór de 1e loopsheid wel een verhoogde kans geeft op een aantal nog te noemen nadelen: sterke gewichtstoename en het ontstaan van urine-incontinentie. Bovendien is er kans dat de ontwikkeling van de karakterstructuur van de hond niet volledig zal zijn. Ook het uitwendige geslachtsapparaat kan onderontwikkeld blijven bij een te vroege ovarioectomie: de hond houdt dan een zogenaamde infantiele vulva, wat het ontstaan van ontstekingen van de huid rond de vulva met zich mee kan brengen.

Door de vroegtijdige ingreep, in elk geval uiterlijk vóór de 4de loopsheid, heeft men wel aanzienlijk minder kans op de ontwikkeling van kwaadaardige tumoren van de melkklieren. Let wel: kwaadaardige tumoren. De zeer veel vaker voorkomende goedaardige knobbeltjes, die groot in omvang en aantal kunnen zijn kunnen wij er niet met zekerheid mee voorkomen.

Wat betreft het juiste tijdstip van de cyclus geven we er de voorkeur aan een ovario(hyster)ectomie uit te voeren tijdens de rustfase van de cyclus (anoestrus). In de praktijk komt dat neer op circa 3 maanden na het begin van de laatste loopsheid.

Voordelen van een ovario(hyster)ectomie

- Niet meer loops worden

Na een castratie zal een teef niet meer loops worden. Hoewel natuurlijk in de meeste gevallen de ongemakken van het hebben van een loopse teef overkomelijk zijn, is het voor een aantal eigenaren een lastig iets: de uitvloeiing van de teef en opdringerige reuen bij het uitlaten en om het huis. Loopsheidspreventie kan ook door middel van een medicamenteuze behandeling bewerkstelligd worden (anti-loopsheidinjecties). Deze behandeling brengt echter mogelijk een aantal bijwerkingen met zich mee. Het is dan ook niet aan te raden om dergelijke preparaten langdurig te gebruiken.

- Verlaging van het risico op tumoren van de melkklieren

Indien een ovarioectomie vroeg in het leven plaatsvindt, in ieder geval vóór de 2de, uiterlijk 4de loopsheid, zal zoals reeds aangegeven de kans op het ontstaan van kwaadaardige melkkliertumoren aanzienlijk kleiner worden. Honden die voor de 2de loopsheid geopereerd worden hebben zeven maal minder kans op kwaadaardige melkkliertumoren dan honden die niet, of op latere leeftijd gecastreerd zijn.

- Voorkomen van een baarmoederontsteking

Een baarmoederontsteking bij honden ontstaat onder invloed van hormonen uit een zogenaamde Cysteuze Endometrium Hyperplasie (CEH). Onder invloed van progesteron dat na elke ovulatie (=eisprong) door de eierstokken geproduceerd wordt kan het baarmoederslijmvlies (=endometrium) zich gaan verdikken (=hyperplasie) en cysteus (cyste =blaasje) worden. Als dit veranderde slijmvlies ontstoken raakt, dan ontwikkelt zich hieruit een baarmoederontsteking. Dit kan een gevaarlijke situatie opleveren voor de teef, vooral als de baarmoedermond gesloten is waardoor de pus niet weg kan (=pyometra). In dit geval is zelfs aantasting van de nieren of soms het ontstaan van een buikvliesontsteking mogelijk. De kans op een baarmoederontsteking wordt groter naarmate de teef vaker loops is geweest (herhaalde invloed van progesteron).

- Voorkomen van suikerziekte

Het reeds genoemde geslachtshormoon progesteron kan het lichaam ongevoelig maken voor insuline. Hierdoor heeft een niet gecastreerde teef een grotere kans op suikerziekte.

- Schijndracht

Het schijndrachtig worden van een teef is in de natuur een compleet normaal fenomeen. In een roedel wolven of wilde honden worden de zogenaamde alfa-teven gedekt en de andere teven worden schijndrachtig (eigenlijk "schijnmoeder"). De schijndrachtige teven voeden ook daadwerkelijk de pups van de andere teven en dragen zo bij aan de verzorging. Bij onze gedomesticeerde huishond is het schijndrachtig worden van een teef vervelend voor de baas en zo mogelijk nog vervelender voor de hond zelf. Daarnaast bestaat de indruk dat honden die regelmatig schijndrachtig zijn een grotere kans hebben op het ontwikkelen van (kwaadaardige) melkkliertumoren.

Nadelen van castratie van een teef

- Onomkeerbaarheid

De ingreep is onomkeerbaar, dat wil zeggen eenmaal uitgevoerd is een castratie niet meer terug te draaien.

- Gewichtstoename

Na een castratie heeft een teef sneller de neiging te zwaar te worden. Een aanpassing van de voeding is in veel gevallen noodzakelijk en het is aan te raden om het gewicht van de hond na castratie regelmatig te (laten) controleren. De gewichtstoename wordt voor een belangrijk deel veroorzaakt door een verlaging van de schildklierfunctie. Door de gewichtstoename zullen arthrose processen versneld verergeren. En natuurlijk zijn er nog wel meer nadelen van overgewicht: huidklachten, problemen met narcose en operaties, enz.

- Urine-incontinentie

Bij ongeveer 10-20% van de gecastreerde honden kan een hormonaal geïnduceerde urine-incontinentie optreden. Vooral bepaalde rassen blijken gevoeliger en er lijkt een verband te bestaan met staartamputatie (gecoupeerde staart). Er bestaat een verhoogd risico op onwillekeurig urineverlies na castratie bij de volgende rassen: Boxer, Dobermann, Dwergpoedel, Old English Sheepdog (Bobtail), Bouvier, Weimaraner, Riesen-Schnautzer en Ierse Setter. De incontinentie is over het algemeen goed te behandelen, maar behandeling zal de rest van het leven nodig zijn. Het typische beeld is onwillekeurig urineverlies tijdens rust (slaap).

- Verandering van de vachtstructuur

Bij vooral langharige honden blijkt na castratie de vachtstructuur te kunnen veranderen. De vacht wordt dan dikker, krulleriger en moeilijker te onderhouden. Dit komt voor bij o.a. de Cocker Spaniel, Afghaanse windhond en de New Foundlander. Vaak zien we ongeremd verharren het hele jaar door. Door vermindering van de vachtconditie treden er vaak secundaire allergieën op.

- Verandering van gedrag

Sloomheid, lusteloosheid, maar vooral ook onzekerheid, agressie e.d.. Gedragsveranderingen geven ook verschuivingen in de roedelhierarchie. Geslachtshormonen hebben een sterk invloed op de stofwisseling en dus op het welbevinden.

- Bewegingsstoornissen

Zoals gezegd: overgewicht versnelt de ontwikkeling van arthrose. En natuurlijk heeft een dikke hond meer last van een niet helemaal gezond(e) gewricht of rug. We weten dat geslachtshormonen een belangrijke functie vervullen bij de botstofwisseling.

Voor- en nadelen van het castreren van een reu

De voordelen van het castreren van een reu zijn veel minder talrijk dan van het castreren van een teef. In sommige gevallen kan een castratie van een reu het karakter positief beïnvloeden. Reuen met een zeer dominant karakter en/of een hypersexueel gedrag kunnen na castratie een stuk rustiger worden en daardoor handelbaarder worden. Ook een overmatige uitvloeiing uit de voorhuid kan door een castratie verdwijnen. Maar dit is wel een heel slechte reden om te castreren. Een wat angstige en onzekere reu kan na een castratie zich in het slechtste geval juist ontwikkelen tot een angstbijter. Een gecasteerde reu heeft net als een gecasteerde teef meer kans op overgewicht.

Medische redenen voor een ovario(hyster)ectomie of castratie

Hierbij kan gedacht worden aan:

- Suikerziekte bij een intacte teef
- Pyometra = baarmoederontsteking met ophoping van etter 1 - 2 maanden na de loopsheid
- Tumoren van de testikels, eventueel met kaalheid als complicatie
- Prostaatproblemen bij de reu
- Een ernstige therapieresistente schijndracht

Slotopmerking

Als uw hond een normale cyclus heeft, de loopsheid volledig normaal verloopt, er geen sprake is van schijndracht of melkkliertumoren en als u als eigenaar weinig hinder ondervindt van de loopsheid van uw hond, dan is er geen reden om uw hond te laten opereren. Het is natuurlijk ook min of meer de plicht van een hondeneigenaar om beperkt ongemak te accepteren, zonder daar onmiddellijk op in te grijpen. We moeten niet onderdelen "slopen" voor ons eigen gemak of om een klein beetje meer zekerheid te hebben voor de toekomst. En gelukkig is de gemiddelde teef maar twee maal per jaar gedurende drie weken "ongesteld". Een ovario(hyster)ectomie en een castratie van een hond worden door ons dan ook niet beschouwd als een routinebehandeling die klakkeloos bij iedere teef of reu moet worden uitgevoerd. Het is dan ook van belang dat u, ondersteund door bovenstaande uiteenzetting, afhankelijk van de klachten en/of hinder die met de loopsheid van uw hond samenhangen een goede beslissing kunt nemen over het wel of niet uitvoeren van een toch nog wel ingrijpende operatie. Deze beslissing zal tot stand moeten komen na gedegen overleg met uw dierenarts.